objektai 45 ir 45A. Atlikus tyrimus nustatyta, kad tai ne archeologinės struktūros. Objekte 45A rastas natūralus balų rūdos paviršius. Objekte 45, atlikus tyrimus 1x1 m plote, įžemis fiksuotas 1 m gylyje nuo esamo žemės paviršiaus, buvusios dirbamos žemės sluoksnis iki 80 cm storio.

Plotas 16 siekė apie 200 m^2. Tirtoje 25 m ilgio P–Š kryptimi ir 8–10 m pločio R–V kryptimi teritorijoje numatoma projektuoti vandens nubėgimo bei saugojimo rezervuarus. Nuėmus storą velėnos sluoksnį dengėsi riebaus dirvožemio sluoksnis, kuriame pasitaikė ir XX a. buitinių šiukšlių. Įsigilinus iki 50 cm gylio, ploto ŠV pusėje pradėjo dengtis gelsvas smėlis, o ties PR puse fiksuotas iki 90 cm storio dirvožemis su durpėmis, pereinantis į dumblo sluoksnį. Sluoksnių stratigrafija leidžia manyti, kad plotas matuotas buvusio upelio senvagėje. Radinių ir archeologinių struktūrų šiame plote nerasta.

II etapo metu ištyrus apie 3370 m^2 atidengtą teritoriją, rastos archeologinės struktūros koncentravosi ties sklypo PV puse (plote 13) bei Š pusėje (plotuose 10 ir 11).

Per abu etapus ištirtas bendras apie 5900 m^2 plotas (4 pav.). Rastus apie 10 pavienių apardytų židinukų su lipdytos keramikos šukėmis galima datuoti I tūkst. pr. Kr. – II tūkst. pradžia. Teritorijoje rasti objektai leistų daryti prielaidą, kad veikla daugiau buvo susijusi su balų rūdos kasimu bei jos paruošimu. Gyvenamos vietos pėdsakų neaptikta. Surinkta tyrimams medžiaga: degėsiai, kaulai, grunto mėginiai ir radiniai, saugoma MLIM.

Bandužiai, Žardė Ancient Settlement

In 2017, the MLIM conducted an excavation (5900 m^2) (Figs. 1–3) on the plot at Žardupės St. 8, Klaipėda, which lies within the territory of Bandužiai, Žardė Ancient Settlement (Fig. 4). Approximately 10 disturbed hearths with sherds of hand built pottery with smooth surfaces, pieces of burnt clay, and handstone fragments, which can be dated to the 1st millennium BC– early 2nd millennium AD were discovered.

Miglė Urbonaitė-Ubė, Edvinas Ubis

Kukuliškių piliakalnis

2017 m. balandžio–rugpjūčio mėnesiais atlikti Kukuliškių piliakalnio (UK 41075) (Klaipėdos r., Kretingalės sen.) aikštelės žvalgymai ir žvalgomieji tyrimai. Šis piliakalnis įrengtas ant Litorinos jūros terasos tarp Olando kepurės ir Girulių. Piliakalnis ir jo aplinka tankiai apaugusi lapuočių ir spygliuočių mišku bei krūmais. Piliakalnio aikštelė plokščia, 38x20 m dydžio, pylimai ir grioviai nuskleisti ir neryškūs, o iš Š ir ŠR pusės piliakalnis ribojamas gilių raguvų, kuriose teka upeliai.

Šis piliakalnis atrastas 2016 m. vasarą, o į NKVR įtrauktas 2017 m. kovo mėnesį. Iki tol archeologiniai tyrimai šioje vietoje nevykdyti, istorinių duomenų apie piliakalnį taip pat nėra. Tad pagrindinis 2017 m sezono tyrimų tikslas buvo išsiaiškinti piliakalnio chronologiją ir kultūrinio sluoksnio paplitimą aikštelėje. Tikslui pasiekti tyrimai išskaidyti į du etapus: aikštelės žvalgymus ir žvalgomuosius tyrimus, ištiriant 10 m^2 ploto perkasą.

Pirmuoju etapu piliakalnio aikštelėje PR–ŠV ir PV–ŠR kryptimi buvo kalami geologiniai zondai, norint išsiaiškinti kultūrinio sluoksnio sandarą, paplitimą, storį ir perspektyviausias vietas, kuriose toliau būtų tiriama žvalgomoji perkasa (1 pav.). Iš viso sukalti 36 zondai, pagal kurių duomenis buvo sudaryti scheminiai piliakalnio aikštelės pjūviai (2 pav.). Nustatyta, jog po dirvožemio sluoksniu glūdi iki 50 cm storio

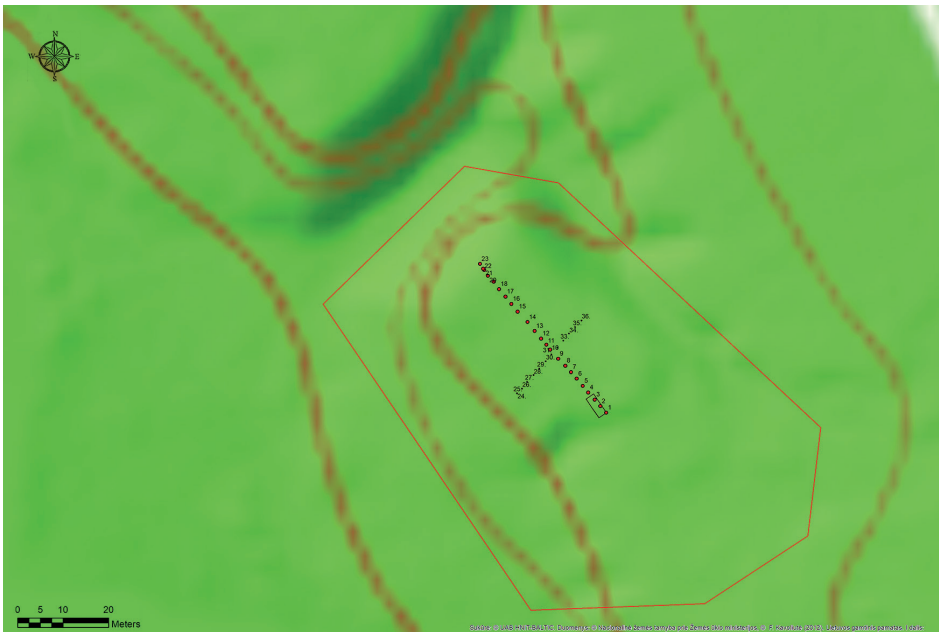

1 pav. Kukuliškių piliakalnio situacijos planas su pažymėtomis kalamųjų zondų ir žvalgomosios perkasos vietomis. E. Ubio brėž.

Fig. 1. A situation plan of Kukuliškiai Hillfort with the sites of the driven probes and trial trenches marked.

gelsvo eolinio smėlio sluoksnis, kuris sietinas su XVI–XVII a. vykusiais smėlio pustymais Lietuvos pajūryje. Po smėlio sluoksniu dalyje piliakalnio aikštelės aptiktas tamsiai pilko smėlio su degėsiais kultūrinis sluoksnis, kurio storis siekė 10–100 cm. Piliakalnio ŠV dalyje ir kraštuose smėlio supustymo ir kultūrinis sluoksniai buvo paveikti erozijos, tad čia galima tikėtis aptikti tik įgilintų į įžemį objektų, o kultūrinis sluoksnis laikytinas pažeistu.

Žvalgomosios perkasos vieta piliakalnio aikštelėje pasirinkta, kur zondais fiksuotas storiausias kultūrinis sluoksnis bei matomas nežymus paaukštėjimas (spėjamas piliakalnio pylimas) piliakalnio aikštelės PR krašte. Taigi atidengta 5x2 m (10 m^2) dydžio perkasa, orientuota ŠV–PR kryptimi. Po dirvožemio ir smėlio supustymo sluoksniais aptikti pilko ir rudo smėlio kultūriniai sluoksniai, kurių viršutinėje dalyje fiksuotos dvi lauko akmenų sankaupos. Sluoksnių storis tirtame plote siekė 25–80 cm. Viršutinėje sluoksnio dalyje radinių aptikta nedaug: surinktas 41 fragmentas lipdytinės keramikos su brūkšniuotu, smulkiai grublėtu paviršiumi, taip pat neapdirbto gintaro gabalėlių ir degusio molio fragmentų. Po akmenų sankaupomis radinių labai pagausėjo, čia surinkti 158 artefaktai: lipdytų puodų lygiu, grublėtu ir brūkšniuotu paviršiumi, gintaro gabalėlių, degusio molio ar tinko fragmentų, tiglio kojelės fragmentas, taip pat 85 gyvūnų kaulų fragmentai (3 pav.).

Po šiais sluoksniais aptiktas tik fragmentiškai išlikęs plonas (1–2 cm storio) itin kompaktiško tamsiai pilko smėlio sluoksnis, kuris siejamas su buvusiu žemės paviršiumi. Šis sluoksnis vietomis buvo suardytas pilko smėlio

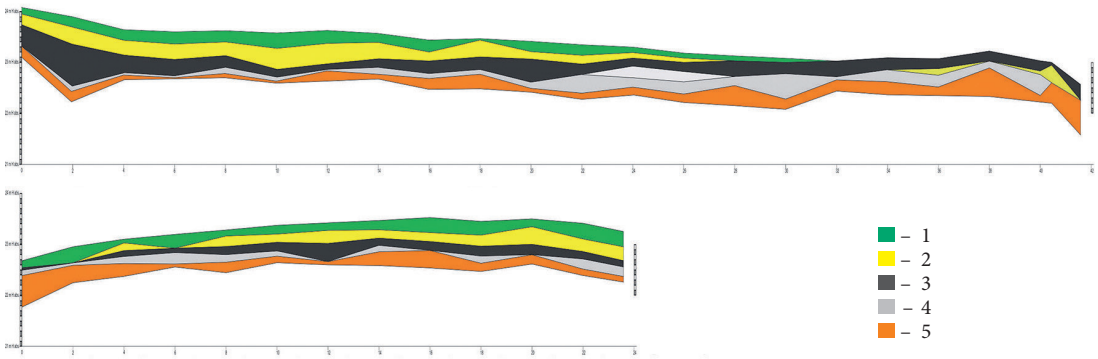

2 pav. Piliakalnio aikštelės scheminiai PR–ŠV ir PV–ŠR pjūviai pagal zondų duomenis: 1 – dirvožemis; 2 – smėlio supustymas; 3 – kultūrinis sluoksnis; 4 – pilkas smėlis; 5 – įžemis. E. Ubio brėž.

Fig. 2. Schematic SE–NW and SW–NE profiles of the hillfort's enclosure based on the probe data: 1 – topsoil; 2 – aeolian sand; 3 – cultural layer; 4 – grey sand; 5 – natural soil.

sluoksnio. Ištyrus pastarąjį sluoksnį, perkasos ŠV dalyje ėmė dengtis įžemis su įgilintomis struktūromis, o PR dalyje atidengti dideli akmenys ir stulpavietės vieta.

Taigi ant įžemio išryškėjo 7 įgilinti objektai ir lauko akmenų sankaupa (4, 5 pav.). *Objektas 1* (stulpavietė) aptiktas perkasos PR dalyje tarp lauko akmenų, kurių dalis buvo apdrėbti moliu. Ši stulpavietė ir akmenys sietini su buvusiu piliakalnio krašto sutvirtinimu. Aplink stulpavietę buvo padarytas netaisyklingo stačiakampio įkasimas, užpildytas moliu su angliukais. Taip pat sutvirtinti ir greta aptikti akmenys. Stulpas buvęs nusmailintas, kai kitos stulpavietės (objektai 3–6) buvusios stačiakampio formos. Pastarieji objektai sietini su buvusiu kelių patalpų stulpinės konstrukcijos pastatu, kurio viduje aptikta ir iš dalies atidengta ugniavietės vieta (objektas 7). Ugniavietė buvo atviro tipo, įrengta ant įžemio. Ties ugniavietės ŠV pakraščiu buvo suformuota 5–9 cm pločio molio sienelė, kuri interpretuojama kaip pastato sienos apsauga nuo karščio. Angliukų ir degėsių koncentracija pastebėta ties ugniavietės kraštais, o ties viduriu ir arčiau perkasos ŠV sienelės jų

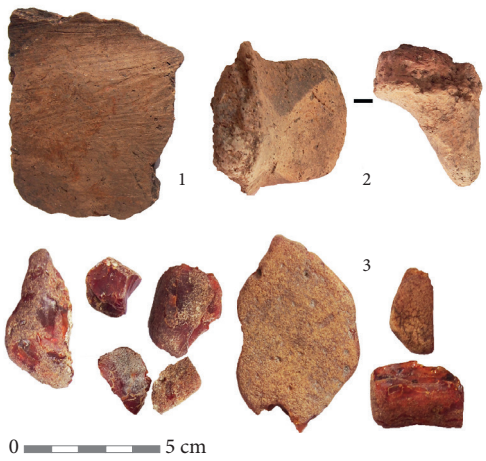

3 pav. Tyrimų metu aptikti radiniai: 1 – brūkšniuotoji keramika; 2 – tiglio kojelės fragmentas; 3 – neapdirbto gintaro fragmentai. M. Urbonaitės-Ubės nuotr.

Fig. 3. Finds discovered during the investigation: 1 – pottery with a brushed surface; 2 – a fragment of a crucible foot; 3 – fragments of unworked amber.

stebėtinai sumažėja bei sluoksnis po truputį perėjo į rusvą smėlingą žemę.

Įgilintuose objektuose radinių negausu. Objekte 1 aptikta stambaus porakanopinio šlau-

4 pav. Perkasoje įžemyje atidengti objektai ir struktūros. M. Urbonaitės-Ubės nuotr.

Fig. 4. Objects and structures unearthed in the natural soil in the trench.

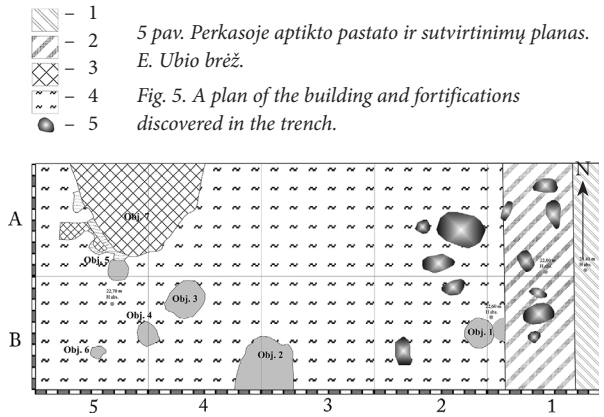

5 pav. Perkasoje aptikto pastato ir sutvirtinimų planas. E. Ubio brėž.

Fig. 5. A plan of the building and fortifications discovered in the trench.

nikaulio ir galvijo apatinio žandikaulio fragmentų, objekte 3 – natūralaus gintaro gabalėlis ir grublėto puodo fragmentas, objekte 4 aptikta puodo lygiu paviršiumi fragmentų.

Žvalgymų ir žvalgomųjų tyrimų metu surinktas 221 radinys, aptiktos įgilintos struktūros, sietinos su piliakalnio krašto sutvirtinimu (stulpavietė ir akmenys, apdrėbti moliu), bei dalinai atidengtas ir ištirtas stulpinės konstrukcijos pastatas su viduje buvusia atviro tipo ugniaviete. Iš įgilintuose objektuose aptiktų augalų sėklų (paleobotaninius tyrimus atlieka K. Minkevičius) atliktas 5 mėginių AMS datavimas (Fizinių ir technologijos mokslų centras Masių spektrometrijos laboratorija), kuris parodė VIII–VI a. pr. Kr. Taigi, piliakalnio pirminis apgyvendinimo etapas datuojamas vėlyvuoju bronzos amžiumi.

Kukuliškiai Hillfort

In 2017, a field survey and evaluation were conducted in the enclosure of Kukuliškiai Hillfort (Klaipeda District, West Lithuania). The main goal of the 2017 investigation was to ascertain the hillfort's chronology and the incidence of the cultural layer in the enclosure since the hillfort was only discovered in the summer of 2016. In order to achieve this goal, the investigation was divided into two stages: the enclosure's survey and evaluation, when a 10 m^2 trench was excavated.

During the first stage, geological driven boreholes (36 in all) ran SE–NW and SW–NE in the hillfort's enclosure in order to ascertain the incidence and thickness of the cultural layer and to identify potential locations for a trial trench (Fig. 1). Schematic cross-sections of the hillfort's enclosure were made on the basis of the probe data (Fig. 2).

The place where the probes recorded the thickest cultural layer (25–80 cm) and where a

slight elevation, a hillfort bank, was visible was selected as the site of the trial trench in the hillfort's enclosure. 221 finds, mostly hand built pottery with brushed and smooth surfaces, a crucible foot, unworked amber, and osteological material were collected during the survey and evaluation (Fig. 3). The discovered sunken structures should be connected with the reinforcement of the hillfort's edge (object 1 and stones bound with clay) and a partially unearthed and excavated pole-construction building (objects 3–6) with an indoor open fireplace (object 7) (Figs. 4, 5). The AMS dating carried out on five samples from plant seeds discovered in the sunken objects yielded a date of 8th–6th century BC.

Gintautas Vėlius, Rokas Vengalis,

Ardiškio senovės gyvenvietė II

2017 m. tyrimai Ardiškio senovės gyvenvietėje II (Širvintų r., Kernavės sen.) vyko dėl žemės judinimo darbų, susijusių su į gyvenvietės teritorijoje esantį sklypą vedamu elektros kabeliu. Elektros kabelis buvo vedamas prastūmimo būdu, todėl tyrimai atlikti tik prastūmimui reikalingų prieduobių vietose. Suprojektuotos elektros kabelio trasos ilgis 420 m, prastūmimui reikėjo 4 prieduobių, kuriose atlikti detalieji tyrimai.

Tyrimų vieta yra dešiniajame Neries krante, pirmoje viršsalpinėje terasoje, besitęsiančioje 1,5 km PR–ŠV kryptimi. Terasos plotis šioje vietoje yra apie 100 m, virš dabartinio Neries vandens lygio ji pakilusi 6–8 m (H_{abs} 58,00–60,00m). Iš P ir PV ją juosia Neries upė, Š pakraštyje ribojasi su stačiu antros terasos šlaitu. Ties šlaito papėde pastebima daugiau nei 300 m besitęsianti apie 20 m pločio ir iki 1–2 m gylio dauba (1 pav.), kurios kilmė šiuo metu nėra visai aiški – galbūt tai senvagės liekanos?

Ardiškio senovės gyvenvietė II atrasta 2013 m., vykdant kompleksiškus Neries pakrančių žvalgomuosius tyrimus. Tuomet čia ištirti 9 šurfai, kuriuose aptiktas akmens ir geležies amžių bei ankstyvųjų viduramžių gyvenviečių kultūrinis sluoksnis su titnago radiniais, grublėtąja bei apžiesta keramika, geležies šlaku (*ATL 2013 metais*, 2014, p. 114–115). 2014 m. R. Vengalis vienoje gyvenvietės vietoje ištyrė 6 šurfus, kuriuose išlikusio kultūrinio sluoksnio neaptikta, tačiau įžemio horizonte fiksuoti įgilinti objektai su radiniais, priklausančiais iki tol neidentifikuotam gyvenvietės apgyvendinimo etapui – I tūkst. pr. Kr. (*ATL 2014 metais*, 2015, p. 68–71).

2017 m. prieš kasinėjant Ardiškio senovės gyvenvietę II, teritorijoje atlikti žvalgymai magnetometru. Žvalgymai buvo susijęs ne tiek su numatomais žemės judinimo darbais, bet labiau su moksliniais tikslais – siekiu gauti daugiau informacijos apie šią dar labai fragmentiškai tyrinėtą gyvenvietę – pagal spėjamų archeologinių struktūrų paplitimą identifikuoti intensyviausias jos zonas. Žvalgyta gradiometru *Bartington Grad 601*, 20x20 m dydžio kvadratais, pasirinkus 50 cm atstumą tarp sensorių ir 25 cm atstumą tarp signalų kiekviename profilyje. Išžvalgytas vientisas 9640 m^2 dydžio plotas gyvenvietės centrinėje dalyje (2 pav.). Gauti rezultatai parodė gana intensyvų teritorijos užterštumą geležinėmis šiukšlėmis, tačiau matyti, kad čia gausiai paplitusios ir su archeologiniais objektais sietinos anomalijos. Tarp tokių gausu tiek ryškių, tiek ir vos iš bendro fono išsiskiriančių anomalijų. Visos archeologinėmis traktuotinos anomalijos yra apskritos ar ovalios formos ir sietinos su įgilintais objektais – ūkinėmis duobėmis, židiniais, krosnimis. Jų tankumas yra gana didelis ir tolygus visoje žvalgytoje teritorijoje ištisai. Kitokio pobūdžio